

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. -Estranger, 15 ptes. l'any

Any VII Barcelona 5 d'Abril de 1913 Núm. 286

PERTENECER A LA BIBLIOTECA
DEL
ATENEU BARCELONÉS

SUMARI

Espectant una paraula.

Qüestions de llenguatge. - De la reduplicació dels sons aspres (br-cr-dr-pr-tr), per J. RUYRA.

Notes econòmiques y socials. - Un exemple de desenrotllament de cooperatives de consum, pel Doctor MAX TURMANN, (Professor de l'Universitat de Friburg, membre corresponsal de l'Institut de França).

Processó humil. - Mes amunt! per LLORENÇ RIBER.

Sobre una novel·la d'infants, per JOSEP LLEONART.

L'exposició den Miquel Soldevila, per J. M. DE PEDRALBES.

El nou malalt d'Europa. - El xocant estat d'Austria-Hongria.

La Llei de les formes, per JOAQUIM FOLCH I TORRES. (Acabament).

La Política del mal champagne, per JOSEP M.ª RUÍZ MANENT.

La Setmana Política.

La Setmana Cultural.

Espectant una paraula

La liquidació dels antics valors polítics espanyols, és una evidència. La murmuració de les tertulies, les indiscrecions dels diaris, no precisaran bé la extensió i caràcter de les corrents i organitzacions secretes, però s'aferma en l'esperit de tots la convicció que, després dels ensaigs quasi temorecs d'en Maura i en Canalejas, una nova ventada, ampla i ressonant, farà caure en un sol dia de veritat parlamentaria tot de quimeres de noms aparatosos, que han pogut acreditar-se no més per la complicitat de la ignorància i de la corrupció.

Nous valors ingressaran a la vida política: s'exigirà un cabal mínim d'idealitat als reclamants de poder: es començarà un regisme sincer, amb la acceptació lleial del fet vivent. Heus-aquí fretures evidentíssimes del país. Car no és cert que baixem pel rost d'una decadència infal·lible. En el domini de l'Iberia, exhaust i malmès, noves energies, gairebé inconscients, demanen a la política una llei de coordinació. Es un inici, no produït per una hal·lucinació com la causant de la Unió Nacional, per exemple: és un desvetllament silencios i ramificat, amb garanties no vistes mai a Espanya de tolerància i concòrdia, de reconeixença de l'objectivitat del fet social. Un partit que fins ara amava foragitar-se de la legalitat, no tem un atancament al poder que abans s'hauria considerat màcula irreparable, abdicació del honor. En canvi el ferment integrista d'un estol que du entre sos cognoms el de lliberal, és obligat a revelar-se i es torna motiu d'una selecció. Una gran massa escollida de ciutadans, riquíssima de idealitat i finament aciençada per un exercici gradual de poder, és reclamada a exercir funcions directores pels que ahir la creïen tota embolcallada de tenebres i amenaces. Es consent una aparència de govern—millor que els que

en temps Sagasta eren considerats normals—amb la convicció que s'assisteix a un *lever de rideau*, una mica de farsa que permet, al darrera, fixar els bastidors, penjar les bambalines, agrupar la gent per l'obra de debò. De fet—i això és notori—els homens selectes de cada comunitat política, davant l'imminència d'una hora de realitat, són disposats a tirar al foc llurs etiquetes migrades, arcaïques, sovint il·legibles.

Tots aquests moviments es dibuixen ben clar davant nostre. Les disposicions noves son ben precises. Les circumstancies donen gairebé llest l'afressament de la via. El tom dels esdeveniments indica que és a punt de sonar una hora que si es desaprofita seria irreparable. No més manca que sigui dita una paraula. Una paraula perquè ço que s'endevina, que s'assegura, que es porta a dintre el cor o és colombrada en el fons del paisatge, sigui dotat de l'embranchida irresistible de les coses vivents en evolució. Una paraula que, moguts per l'instint d'aquella nostra benaventurada i unànim germanor, de la disciplina del nostre catalanisme realista, tots acompanyarem, en el moment precis, amb una anàlega articulació en nostres llavis. Aquesta paraula, tots sabem que haurà estat llargament meditada, tots sabem que serà feixuga de responsabilitats. Senzilla, grave, segura, recaptadora de la bona voluntat de tota gent peninsular, reincorporarà Catalunya al dossier reial de la Espanya. Un gran esdeveniment nacional s'haurà complert. I per bé de Espanya, s'haurà espoltrida la vella màquina inepta que creà totes les sofisticacions «oficials» dels valors del esperit: patria, religió, cultura: s'haurà clòs per sempre el llibre negre que comença amb el Decret de Nova Planta i acaba amb la llei de Jurisdiccions; s'haurà esvaït l'horror de nostra Derrota Consentida.

AVIS IMPORTANT

Es suplica als Srs. Suscriptors de CATALUNYA que estiguin encara en descobert amb l'Administració, que procurin posar-se al corrent a fi d'evitar molesties innecessaries de reclamacions, avisos de gir, etc. Com a formes molt avinents de pagament senyalem la llibrança, el giro postal, els segells.

Ademés, tingui's present, que la subscripció anyal és dues pessetes més barata que la trimestral o semestral.

Qüestions de llenguatge

De la reduplicació dels sons aspres (br-cr-dr-pr-tr)

D'algun temps ençà venia reparant que alguns escriptors ben calçats de Gramàtica escrivien certes paraules d'una manera, que a mi em resulta gaire-be esgarrifosa. Llegia de tant en tant amb horror: propi propietat, prendre, comprendre, reprendre... «Per l'amor de Deu!—exclamava jo entre dents— Qui haurà retret aquesta prosodia? Fins a on ens ha de portar la mania etimològica? Com se coneix que'ls qui tenen aquestes pensades no faràn mai cap vers! Però ça on son els altres poetes? Perquè no criden contra aquest mal ús? Si la llengua ha d'enmotllar-se no més a gust dels gramàtics, acabat que la hagin remontada la'ls haurem de regalar per que se'n gaudeixin tots sols.»

Així esbravava les meves males humors, mig fent trufeta, sense alarmar-me gaire. Però el mal s'ha anat extenent en gran manera; altíssimes intel·ligències han abraçat la funesta reforma, i sembla que's va (sobre tot pel que toca a la forma *propri* i ses derivades) a que passi com una innovació purament ortogràfica. Això m'ha decidit a parlar. Per humil que sigui la meua veu, tal vegada no's perdrà del tot i, quan altra cosa no, espero que farà veure que l'assumpte revesteix una importància molt superior a la d'una simple qüestió d'Ortografia.

Examinem el cas amb tota des preocupació.

Es innegable que'ls llatins escrivien *proprium* i *proprius* i els nostres autors antics *propri*, així com també que'ls francesos diuen *propre*, els anglesos *propriety* i els melodiosos italians *proprio*. Tothom ha respectat la rel original; i certament, si no's tractés més que d'aquesta paraula, si el nostre idioma no en posseís d'altres de més orientadores, m'hauria deixat convencer, hauria cregut que la mel castellana m'havia fet perdre l'agre del bon sentit, i haguera acceptat, anc que no sense repugnància, la forma antiga i desusada *propri*, que ve indicada per un sufragi tant brillant. Però hi ha tot un altre ordre de veus, en les quals el nostre poble ha pogut amostar que la repugnància, que jo sento, la sent també ell, i que la sent, no per esperit d'imitació castellana, sinó per una idiosincràcia seva, digna de totes les meves benediccions: me refereixo a les veus del verb *pendre*. En elles se posa clarament de manifest que la concurren-

cia dels sons aspres *pr-dr* és desagradable a la orella de la nostra gent. He sentit conjugar el verb de referencia al Empordà, al Gironès, a la Selva, a la Costa, a vila i a pagès, al pla i a montanya, i sempre ha reparat que s'hi observaven les dugues regles següents: 1.ª Respecte a la rel etimològica en totes aquelles veus que no presenten amb ella reduplicació de sons aspres (*pr-dr*). 2.ª Caiduda d'una *r* quan aquell sò aspre se troba en dugues síl·labes consecutives. Així se diu gentilmente: *prenent*, però *pendre*, *prenc*, però *pendré*, *prenia* i *pengués*, però *pendria*... I altre tant se fa amb els compostos *apendre*, *rependre*, *compendre*, *sobre-pendre*... Se diu *comprenent* al costat de *comprendre*, *reprès* al costat de *rependre*, *apengués* al costat de *d'apendria*, *sobre-pendria* al costat de *sobre-prenia*... etc.

Se comprèn que les regles fòniques, que impliquen una modificació del patró primitiu, no s'estableixen de cop i volta; la modificació comença a presentar-se per casos de pronunciació individual, i sols quan aquestes pronunciacions concorden amb una general idiosincràcia, que les fa simpàtiques, van propagant-se per imitació, i després de llarg temps acaben per triomfar de les antigues. El que'ls autors antics escrivissen i pronunciessen certes veus mes ajustadament que nosaltres a les llatines corresponents, no vol dir que les noves formes no siguin dignes del major respecte, si són nades d'un sentiment artístic, han arribat a determinar una regla generalment acceptada, i no són degudes a influència estrangera.

Ara be, aquestes tres condicions ¿concorren en el nostre cas?

Sobre si la concurrencia dels sons aspres (*br-cr-dr-pr-tr*) és anti-artística, ja que no volguem fiar-nos de les nostres orelles, podem consultar els poetes. No dubto que tots ens diràn que força abans de sospitar que's pogués plantejar la qüestió d'aquest article, ja miraven d'evitar aquella concurrencia en llurs versos, procurant separar amb altres de més dolces les paraules, que amb llur propinquïtat la haurien produïda. Temps enrera vaig parlar d'això amb el meu bon amic en Josep Carner, el més pulcre i exquisit dels nostres poetes, a qui concedeixo una gran autoritat en tals matèries, i es va declarar conforme

amb la meua opinió sense cap mena de reserves. I àdhuc podia haver-me passat de sa resposta verbal, car les seves elegantíssimes poesies la donen pla, tot cantant, a tothom que vulgui escoltar-les. No, no crec que's pugui dubtar de aquesta veritat: que el redoblament dels sons aspres indicats és desagradable, i que és bona norma artística la d'evitar-lo.

Que'l poble ha seguit aquesta bona norma en les formes del nostre cas és cosa que salta als ulls. Que és ja general a Catalunya, queda, en bona part, provat amb les clàssiques mateixes, que resulten de la exposició, que hem fet del assumpte. Els diccionaris acaben de demostrar-ho. Labernia escriu: *pendre*, *apendre*, *rependre*, *comprendre*, *propi*, *propietat*, *apropiar-se*: senyal que ho trobava així en el poble. Bulbena, l'excel·lent etimologista, que si peca d'algun mal és d'esser-ne massa, ens dona: *pendre*, *apendre*..., etc. Se decanta a escriure *propri*, però consigna com a usual *propi*. De manera que, llevat de algun gramàtic, tothom pronuncia, gràcies a Déu, segons la norma del bon gust aquestes paraules. Hem trobat alguns ingenus, pocs, que (pot-ser amb raó) pronuncien *popri*, *poprietat*, *apopriar*..., etcètera. També n'hem trobats, més pocs encare, que serven la dicció primitiva *propri*, *propietat*..., però una flor no fa istiu, ni una excepció vol dir res contra la generalitat.

Ara anem a veure si la solfa, que tothom canta, i que és indubtablement més agradable que la vella, té algun mal tuf de estrangeria. Pel que toca al verb *pendre* i als seus compostos, amb totes les inflexions de llurs temps, nombres i persones, me sembla que'l nas més fi no hi sentirà cap mala freça, el patró nou no ha fet sinó posar aquestes formes més lluny de les corresponents franceses i castellanes que no les posava l'antic. *Pendre* se separa més del francès *prendre* que no pas l'etimològic *prendré*, que gràficament s'hi confón. *Pendre*, *apendre*, *rependre*..., etc., se separen més dels castellans *prender*, *aprender*, *repender*..., dels quals difereixen per la rel i la terminació, que no pas les formes etimològiques *prendre*, *aprendre*, *rependre*..., que hi convenen en tot fora de les terminacions. No, no's veu per cap banda que els verbs de nova prosodia hagin rebut cap influència sospitosa; ben al contrari, els ha tocats una aura beneïda, que'ls ha ficats més cor endins de la nostra terra, armant-los d'una nova línia de defensa i revestint-los de poètica gràcia, sense despullar-los. emperò, de la rancia noblesa etimològica, car, es precis que s'entengui, un verb no és una paraula, sinó tot

el conjunt de paraules de sa conjugació; l'instint popular s'hi ha mostrat sapientíssim i respectuós. I tot això voldria destruir-se? Perquè els castellans i els francesos i els italians, en altres circumstàncies, ho fan diferent? Què importa si nosaltres, dins les nostres condicions, ho fem amb major lluíment i d'una manera ben nostra? Aquestes coses no les hem d'apendre dels forans, ni dels antics; és a casa i a l'hora present que les hem de flairar.

Aquest instint d'evitar la concurrència dels sons aspres es ben espontani en el nostre poble. Un fet, que algú em feu reparar dotze o tretze anys endarrera, (no sé de cert si fou l'eximi patrici n'Antoni Sunyol) ens ho demostrarà palesament. Els castellans tenen una paraula avorrible, la de *madrastra*, que ha furgat per introduir-se en la nostra llengua i, en part, ho ha conegut, prenent-hi les tres formes de *madastra*, *madrastra*, i *madrada*; tot ha pogut passar fora la reduplicació dels sons aspres: tant viu és en aquest punt el sentiment estètic de la nostra gent.

Doncs be, si és així, com havia d'aguantar-se la prosodia de les veus *propri*, *proprietat* i *apropiar*, que no sols ofereix la concurrència de sons aspres, sinó que la ofereix amb la circumstància agravant d'ésser deguda a la reduplicació d'unes consonants mateixes? Havia de caure, era de bona llei que caigués, hauria caigut valdament el castellà a casa seva l'hagués sostinguda. Però com que el castellà, que ha sofert l'aspretat de la dicció *madrastra* ha tingut el bon gust de suavitzar la de *proprio*, se vol que nosaltres, que d'aquesta suavització n'hem feta una llei fònica general, deixem en aquest cas d'observar-la per temor de castellanisme.

No discutiré si el castellà ha pogut influir en que la suavització es decantés a la forma *propri* en comptes de pendre la de *popri*; és molt possible; però entenc que aquesta disputa fora bizantina i que no val la pena de promoure-la. El cert és que en la nostra llengua, que si és molt sònora, es en canvi molt aspra, s'ha sentit la necessitat d'un millorament i el poble l'ha consagrat, fent-ne una llei. Se respecta o no se respecta; aquí no hi valen termes mitjans. En Pompeu Fabra, el més eminent dels nostres filòlegs, amb la seva ampla mirada ha vist clarament la qüestió desde el seu punt de vista. Si es condemna *propri*, s'ha de condemnar *pendre*, i tornar a la recta etimologia i al ús dels vells. Té raó. Però no valdrà més que respectem una llei, que evidentment ens millora en aquella part, on més necessitats ens sentim de remei? Els melosos idiomes italià i castellà no sofreixen res d'un pa-

rell de mots aspres, que hagin de sostenir, ja que àdhuc els desembafen; però a nosaltres en aquest punt tota càrrega ens endernega.

Dugues grans senyores, igualment respectables, intervenen en la bona norma literaria: dona Gramàtica, conservadora de les llengües, analitzadora, amiga de les antiguitats i els pergamins, més docta que graciosa, i dona Poesia, tota intuïcions, bon xic revolucionaria, i àdhuc perillosa quan s'escolta massa el seu mal company don Caprici. Doncs be, la

nostra qüestió és entre totes dugues. Jo, després de reflexionar, dono en ella el meu vot a la blanca Poesia. I vosaltres, llegidors meus? El moment és solemne; no obreu pas a la lleugera; però no oblideu que el qui vota per la dicció *propri*, vota també indirectament per totes aquestes horrors; *pendre*, *comprendre*, *reprendre*..., ¡sobre prendrà!

J. RUYRA

El millor Cafè és el torrefacte de **La Estrella** - Carme, (Davant de Betlem).

Notes econòmiques i socials

Un exemple de desenrotllament de cooperatives de consum

La Gran Bretanya és, per excel·lència, el país de la cooperació de consum, de la qual, en el segle passat, amb la societat dels «Equitables Pionniers de Rochdale» ha formulat les regles essencials i constituït el tipus normal.

Pot ésser profitós, doncs, considerar el desenrotllament que en aquests darrers anys ha prè el moviment cooperatiu entre'ls anglesos: els quals són gent d'esperit eminentment pràctic i el llur exemple mereix tenir-se en seriosa consideració.

Un document oficial, degut al «Board of trade» ens donarà indicis de l'activitat de les societats cooperatives del Regne Unit en la dècada qui va des de 1899 a 1909. Fullegem-lo doncs amb els lectors de CATALUNYA.

Una primera constatació es desprèn de bell entuvi de les estadístiques, i és que, durant aquest període de deu anys, els progressos duts a cap per la corporació britànica, han estat molt notables: així, l'efectiu de les cooperatives de tota mena era, en 1909 de 2.597.236 membres, amb un augment de 58 per 100 sobre la xifra assolida en 1899; per altra banda, el muntant de les transaccions de les societats (altres que les de banques de crèdit, de segurs i de construcció) pujava a poc menys de 132 mil·lions de lliures sterling (3.300.000.000 de francs) això és, 75 per 100 de més que deu anys abans. Heus-aquí un desenrotllament tant enorme que apenes hi ha necessitat de subratllar-ne la importància social.

Aquest desenrotllament s'és manifestat d'un mode particular per la cooperació de consum, de la qual ens ocuparem exclusivament, examinant de pri-

mer el que toca a les societats qui practiquen la venda al detall.

El quadre següent mostra els principals progressos realitzats en deu anys per aquest grup de societats.

	1889	1909	Augment en %
Societats . . . Nombre	1.446	1.431	
Membres . . .	1.613.461	2.469.396	53
Capitalaccions L. Sterling	18.934.023	30.814.878	62,7
Capital, obligacions	2.519.519	4.780.643	89,7
Fons de reserva i de segur.	841.082	2.076.564	146,9
Vendes . . .	45.047.447	70.423.357(1)	56,3
Beneficis . . .	7.025.748	1.085.1739	54,5
Personal empleat	43.103	62.206	44,3

Sens dubte, entre 1888 i 1909, el nombre de societats ha minvat d'algunes unitats (quinze exactament), però aqueixa ínfima disminució pot perfectament explicar-se per la fusió en una sola de dugues o més cooperatives. El que importa, és el nombre d'adherits, i, en aquest punt, la dècada considerada marca un augment de 53 per 100, i això és un creixement molt fort. En tots els demés respectes, les cooperatives britàniques de consum es són notablement desenrotllades, com en donen testimoni les xifres donades oficialment.

La majoria de les cooperatives apliquen en conjunt les regles de Rochdale. Hi han, però, excepcions, sobretot en el qui's refereix a l'obligació del pagament al comptat. Un gran nombre de societats consenten ara crèdit a llurs membres, sense limitació ni de temps ni de quantitat; un cert nombre d'entre elles, més prudents i més respectuoses de les antigues concepcions, restrenyen aquest crèdit a la valor de la part social de llurs adherits. Una enquesta efectua-

(1) Això dona un terme mitjà de 28 lliures Sterling / (712'50 frs.) per membre.

da per l'any 1909-1909 ha revelat que 1100 societats (71 per 100 del conjunt) havien consentit crèdits per més d'un mil·lió de lliures sterling, amb un augment de 200.000 francs, al menys sobre'l precedent exercici. El terme mitjà de crèdit així comprovat era de 8 shillings 8 pence (10'80 fr.) pel Regne Unit; per Escòcia, pujava a 20 shillings 7 pence (25'70 francs). El desenrotllament de la pràctica de la venda a crèdit forma una ombra sobre'l quadre brillant dels progressos de la cooperació de consum en el Regne Unit: vetaquí una font d'inquietut pels leaders del moviment, els quals, en el darrer Congrés anyal, han fet nomenar una comissió encarregada de recercar els millors mitjans de tornar a posar en vigor el principi de les vendes al comptat.

* *

Un dels elements de prosperitat de les cooperatives de consum en el Regne Unit, sobre del qual importa que insistim, és la llur afiliació a Federacions que s'ocupen de la compra en gros i adhuc de la fabricació de les marxandises venudes per les cooperatives qui vénen al detall. De les 1431 societats britàniques, 1298 eren membres d'una de les dugues Federacions.

Aqueixes dugues cooperatives de gros (Wholesale Societies)—l'una anglesa, l'altra escocesa—són federacions formades en vista de permetre a les cooperatives, fer les llurs compres en condicions aventatjoses; i tenen també per objecte ajudar a les cooperatives a vèncer les dificultats que aquestes poden trobar per part dels comerciants al detall que s'esforcen per exercir una pressió sobre els negociants en gros per destorbar-los de proveir les cooperatives. Aqueixes dificultats es produïren sobretot en el començ del moviment cooperatiu.

No's va pas reeixir de bell entuvi, de constituir aquestes Wholesale Societies, per tal com la llei anglesa no permetia a les cooperatives de detall posseir parts de societats similars; no fou fins després de 1862, quan la «Industrial and Provident Societies Act» fou votada,

que pogueren constituir-se aquestes cooperatives d'en gros.

En la Societat anglesa, fundada a Manchester en 1863, la qualitat de membre s'atribuïa a les societats cooperatives legalment formades; aquestes han de posseir tantes parts de cinc lliures sterling com vegades tenen cinc membres, i tenen dret a un vot per 500 adherits.

La Societat Escocesa, establerta a Glasgow en 1868, no admet com a membres més que les cooperatives, però excloué les qui vénen licors alcohòlics. Aqueixes societats han de posseir tantes parts d'una lliura sterling com membres compten. Cadascuna disposa d'un vot al menys en les assemblees; es confereixen vots addicionals segons l'importància de les compres en el curs de l'exercici precedent a l'assemblea general. Ademés, des de 1892, els empleats de la cooperativa escocesa d'en gros, poden posseir de cinc a cinquanta parts d'una lliura sterling i tenen el dret d'enviar un representant a les assemblees, augmentant-se aquest nombre amb tants de delegats com vegades hi han 150 empleats accionistes.

* *

La comunitat d'interessos ha creat llaços entre ambdues societats d'en gros (l'anglesa i l'escocesa). Per alguns productes, tenen els mateixos compradors i els mateixos dipòsits, dels quals comparteixen les despeses i l'administració. En 1902, van constituir una mena d'associació limitada qui controla plantacions de tè a Ceylan i la preparació del cacao a Luton.

Els progressos d'ambdues societats han estat considerables. La Cooperativa anglesa qui no tenia en 1864 més que 50 membres (és a dir, societats adherides), n'aplegava 1163 en 1909; el seu capital inicial era de 999 lliures Sterling; i avui compta amb més de 6 mil·lions de lliures, amb un augment de més de 100 per 100 sobre'l de 1899; en quant a les vendes, han pujat a 25.675.958 lliures sterling contra 14.212.395 deu anys enrera.

La cooperativa escocesa comptava en

1909, 276 societats afiliadas i el seu capital havia passat en la dècada considerada, de 1.457.645 lliures sterling a 3.346.873 i les seves vendes havien progressat de 5.014.189 a 7.457.136 lliures.

Les dugues «Wholesale Societies» fabricaven una bona part de les marxandises que formen a les societats de detall. La cooperativa anglesa havia després, a la fi de 1909, en compres de terrenys i de màquines, així com en construccions una suma de 4.363.432 lliures; posseeix quatre vaixells la valor inicial dels quals està avui ja amortitzada. Per la seva banda, la cooperativa escocesa havia consagrat 1.555.055 lliures sterling a adquisicions d'immobles i de material industrial.

La societat anglesa ha establert un servei de banca per ús dels seus membres. En 1909, 909 societats hi tenien un compte corrent, i la xifra de negocis fou de 127.661.000 lliures sterling.

La societat anglesa posseeix un domini de prop de 300 hectàrees en un dels comtats del centre, on ella practica la cultura dels fruits; hi té igualment instal·lada una casa de convalescència pels membres de les societats adherides. La Wholesale Society escocesa és igualment propietària d'un vast domini del qual fa un ús anàleg.

Per aquests quants detalls, un pot convence's de l'enorme apoi prestat en el Regne Unit, a la cooperació de consum amb aquestes cooperatives d'en gros qui són, en certa manera, cooperatives de cooperatives: vetaquí una de les raons de l'èxit immens dels èmuls dels «Equitables Pionniers de Rochdale».

DR. MAX TURMANN

(Professor de l'Universitat de Friburg,
membre corresponent de l'Institut de France.)

MOSAICS • E • F • ESCOFET & C

Paviments
* Unifas *

Barcelona

Ronda Sant
* Pere-8 *

PROCESSÓ HUMIL

Canta, canta, llengua mfa
el misteri gloriós
de la Santa Eucaristia.....
Com encenser olorós
flamegi l'estrofa pia.....
Voli el fum deliquiós.

Sortiu, Jesús, sense espera
com l'Esposa del Cantà:
*blanca de flò es la pomera,
i el magraner s'empurprà,
ja té figons la figuera,
borrona la vinya ja.*

Com en temps de Palestina
passau, i passau fent bé.
Obriu vostra Mà divina
i sembrau a té qui té,
el bon blat que aquí germina,
però el cel n'és el grané.

Vos comandàveu les coses;
plenes de benedicció
duieu vostres mans descloses
pel miracle i pel perdó.
Mai per mai feu tantes roses
cap roser de Jericó,

com en vostres dits florí
el miracle esbadellat,
ni tant de bàlsam sortia
del balsàmic Galaad,
com perdó qui el mon omplia
d'olor de nard escampat.

Veis? La rosella ufanosa
vibra d'adoració,
i desplega tremolosa
ardent i plena d'olò,
sa porpra més gloriosa
que la del rei Salomó.

De darrera una bardia
bela un cabrit estorat.
Una branca vinclada
de garrové us ha tocat
com la dona hemorroissa,
i es romàs extasiat.

Vos heu pres de la figuera
la paràbola vital;
a l'ombra qui refrigera
trobau apòstols, si us cal;
beneiu, doncs, la figuera,
beneiu el figuerall!

Un bou sobre la pastura
humil s'es agenollat;
amb mirada mansa i pura
com d'infant vos ha adorat.
Oh quin èxtasi fulgura
dins son ull meravellat!

L'olivera monstruosa
ja vos mostra el tronc leprós.
Sobre la soca ullastrada
digau: *Jo vull!* amorós;
i en unció pietosa
ratjarà l'oli abundós.

Vos estimau l'olivera,
l'olivera confident

qui viu aixuta i austera
longànim i pacient,
i abrigà amb sa cabellera
vostro únic defalliment;

L'olivera compungida,
arbre de suavitat
qui sent fluir recullida
per son tronc aturmentat
l'oli qui clou la ferida,
l'oli qui fa claretat,

l'oli qui fa flama incerta
i no's mou del vostre altà,
i que en la buidor deserta
l'ombra augusta fa saltà
com una verge desperta
qui porta un llum en la mà.

En la caduca vellesa
de l'olivar, si convé,
feis brollar la juvenesa
de les branques de primé
oh Jesús, vara promesa
de la soca de Jessé,

fresca flor de profecies
pujada d'antiga rel,
dau a l'arbre antic de dies
la sava que ungeix feel,
sacerdots i monarques
com n'ungia Samuel!

Mirau el blat qui madura,
arreu pel camp desplegat.
Llambreja com l'armadura
vasta de Saül armat.....
Mirau el blat qui madura.....
Donau la maina an el blat,

¡oh Bon Jesús, Pa de Vida
qui del cel vàreu baixà,
i trobareu acullida
a Betlem, Casa de pa,
i en vostres mans, sense mida,
el vàreu multiplicà!

Manau que la terra mare
doni sempre el pa i el vi,
Vos qui en el reine del Pare,
ara el beveu sense fi,
Vos qui en companyia cara
també el beguéreu aquí.

Abans de l'Eucaristia
el ví engendrava pecat;
el ví temptava i llua
en vidre transfigurat;
molt dolçament se bevia
però després, irritat,

com escorpí enverinava,
mocegava com serpent.....
Mes, un mot el consagrava
sang d'un Etern Testament,
i vostra mà l'allargava.....
Oh, Bon Jesús, llargament,

anegau la terra tota
dins el broll del vostre Vi;
si la caritat s'agota

vindrà a pendre foc aquí;
si la carn lliris no brota,
ell la farà refluorí.

Per les finestres descloses
vola amb vol immaculat
el llençol que les esposes
pensant en Vos, han filat,
més ben olent que les roses,
perfumat de castedat;

i pel carrer qui s'arbora
s'escampen humils tresors:
murta, encens qui s'evapora,
i càntics i cors i flors.....
Allà un amor vos adora.....
Feis-ne un ramell de dos cors!

Culliu-los a l'hora fresca
i lligau-los amb un bri;
l'antic miracle floresca
i l'aigua les torni vi;
vostra Mà les compartesca
el pa de l'humil festí;

el pa negre qui assacia
i dona força i salut,
el pa de la pagesia
més gustós com més eixut,
el pa gust de cada dia
demanat i obtingut;

i que l'un a l'altra diga
mentre el menja santament:
«No te sembla, bona amiga,
com més temps va transcorrent,
que el nostre cor com que estiga
dins nostro'n pit, més calent?»

Extàticament el dia
s'acopa com una flor;
la mar més perfum envia
i fa batre més son cor;
i el sol, vers ponent, fa via
com una custodia d'or.

Vers vos puja l'olor densa
del sembrat agonitzant;
la glopada més intensa
de l'encenser flamejant;
i pren la volada immensa
el *Te Deum* triomfant.....

De l'església esbadellada
que desbordi el vostre abraç
a la natura postrada
que ha adorat el vostre pas
i encara està extasiada.
Esperen el vostre abraç

al lluny, les montanyes dretes,
més prop, el mar ajegut,
més prop, les cases estretes
que per vos han somrigut
molt més blanques i més netes;
i aquí, el poble commogut.

En la abraçada infinita,
Jesús, estrényeu-m'hi a mí,
que he feta vibrar contrita
a una banda de camí,
la meua lira, petita
com una lira de gril!

MES AMUNT!

I

Vaig pendre ales de coloma;
me'n aní a la soletat;
allà hi perdura l'aroma
de l'antiga pietat.

Sobre l'abisme hi reploma
un castell abandonat;
meditaré com coloma
en l'heròica soletat.

M'agrada l'olor d'història,
m'agrada l'olor de gloria
o dissorts del temps passat,

a l'hora en que tomba el dia
com una rosa mustia
sobre un estany encalmat.

II

Tant magre com un asceta,
tant mut com un ermità,
sobre una torre desfeta
un corb s'hi anava a posà.

L'amic de l'antic profeta
qui amb ell compartia el pa,
sobre la torre desfeta,
cada horabaixa, què hi farà?

Salut, auell estilita,
medita que te medita,
recullit intensament!

Salut, auell de misteri
digne que un antic salteri
te donàs un salm ardent!

III

Devall ta immòbil foscura
quina ànima de candó!
Èts ple d'anys i de dretura
com un sant Hilarió.

Res del món te fa fretura
que has triat la part millor:
una runa i una altura
a on fas oració.

Provident la Mà divina
vestí de negrò atzurina
i modestia aquest còs teu;

i la nierada austera,
que obri el bec a la vorera
de l'abim, la't mantén Déu!

IV

Potser ets fuit de la branca
d'algun cedre perennal,
alçat en la cima blanca
del vell Lísbanus capdal.

Ta vista qui no demanca
té quelcom de profeta:
veu si un núvol petit tanca
la pluja torrencial.

Conta'm dels temps dels profetes
qui a les ventades desfetes
feien cantar docilment

un Avenir resplendent
dins un flaviol de canya,
com els pastors de montanya.

V

Parlaven ells, i la terra
s'esgarriava de por;
d'un geste de la mà esquerra
ells feien esclatà el trò;

ells allumaven la guerra
com una tràgica flor;
parlaven ells i la terra
esgarriada de por,

como a daina perseguida,
per l'òrbita sense mida
no trobava cau en lloc.

Llur clamor el cel feria:
feien caure, si'ls plaia,
llamps, rosada, pluja o foc!

VI

Conta'm del temps de misteri
qui florí segles enrera,
i tenia refrigeri
i perfum de primavera.

El desert era un salteri,
l'arenal un verger era,
la ciutat un asceteri
amb murmuris de preguera.

Sant Amó llavors vivia:
cantava salms nit i dia,
i conrava bells jardins

d'arbres de baume: les branques
tremolaven d'ales blanques
d'auells que eren Serafins!

VII

Sant Amó deixà l'esposa,
castament, sense tastar
el gust de sa boca rosa,
pura com calze d'altar.

Ell, menyspreant tota cosa
al gran desert se'n va anar;
ella, dins la cel·la closa,
filava llí per l'altar.

Com una espasa d'horror,
l'amor ensempls i el temor
de Jesús, los departí.

Restaren units pels llaços
dels braços tant llargs, dels braços
d'un crucifix bizantí,

VIII

qui amb la terrible besada
de sos llavis moratats,
deixà llur carn trapanada
de divines feretats;

i qui amb l'oblíqua mirada
de sos dos ulls acalats,
ferí com d'una llançada
els llurs flancs transverberats!

¿Qui d'aquest regust de fel
se'n consolaria amb mel?
Qui ple de l'aspra delícia

del vi mirrat d'amargor
del sentit falagador
admetria la carícia?

IX

Sota una branca, amagada
meditativa i vibrant,
la campaneta crismada
s'es estremida, resant;

en el cloquer sospirant
una flama s'hi es posada
com un dò d'Esperit Sant.
Es la darrera flamada

de la claretat serena
que s'apaga tota plena
del ressó misteriós...

Obeeixen la campana,
els corbs tornant de la plana,
com monjos, de dos en dos.

LLORENÇ RIBER

Sobre una novel·la d'infants

Devegades al veure un infantó fixar els ulls serens en un objecte qualsevol: un moble, unes flors, he meditat si el que se'n diu la visió material del objecte potser la té més exacta aquella criatura que ningú, per tal com mentre ella veu una cosa, la sensació de la mateixa no li vé destorbada per cap pensament agè ni cap prejudici ni cap comparança. Així, els ulls de l'infantó veurien la matèria, la seva qualitat, els seus colors i límits, amb una, que en diria monstruosa exactitut. Donant això per provat, el do de rara observació que sol

ser comú als nois, ja anys després, podria atribuir-se a una reliquia dels seus dies de criatura encara pròxims.

I així cada edat tindria la seva exclusiva excel·lència: si l'home l'alta llum de la raó, l'infant la exactitut monstruosa en la sensació, i el noi la perspicacia.

En alguns fenòmens de la dita perspicacia pot un recrear-s'hi llegint una novel·la alemanya de Ludwig Thoma, publicada fa mitja dotzena d'anys. (1)

(1) «Tante Frieda», Editor Albert Langen. München.—S.

Un noi hi figura com a persona activa i narrador alhora. Parem-nos on ens explica l'arribada d'una cosina de les Indies:

«La Cora és la filla de l'oncle Joan, el que no havia après res i per això va tenir d'anar-se'n a Bombay. Però ara té molts diners i una plantació de tè, i n'envia barcos carregats cap a Europa.»

La Cora li ha agradat desseguida al noi perquè li ha allargat la mà com si fos un jove. «La Cora té els ulls negres i riu en gran manera, no diré tant com la Rosa de la tia Teresa que's posa la mà al davant de la boca per amagar-se les dents, que les té lletges.»

«A la plaça del surtidor quan hi toca la musica els senyors es miren molt la Cora, i sobretot l'encarregat de l'Apotecari que's diu Oscar Seitz. Ho sé perquè la tia Teresa en parla molt perquè s'afigura que pretén la Rosa.» Per cert que l'Oscar i ell no corren gaire bé perquè «quan hi ha noies a la botiga un es té d'esperar, tant que un dia picant amb la moneda sobre el taulell vaig dir-li que era una *empipamenta* el malament que us serveixen avui dia.»

Però ara, de nou, tot és preguntar al noi pels de casa i prometre-li pegadolça. I el diumenge al mig dia, l'Oscar hi va de visita, que el noi ens en descriu els símptomes. La seva *mamà* s'alegra molt de l'atenció de l'encarregat i li demana de benestar: «—Bé, però naturalment, amb molta feina, tant, que un s'ha de llevar a la nit i tot, a preparar medicines; sembla mentida els malalts que hi ha a la vila.» —I la *mamà* del noi: «Es trist, però ara a entrada d'estiu ja anirà millor perquè la gent no es refreda tant.» L'apotecari primer hi convé, però al cap d'una estona de no saber què dir, amb el capell a la mà, conclou que—«al estiu també hi ha moltes malalties, però...» —Al cap d'haver enraonat una estoneta més, «badalla, i mira per la sala com si esperés algú.»

La *mamà* del noi fa un elogi a l'asiduitat del visitant, que poc després pregunta per l'*Anita*, la germana del noi. —Justament ha sortit amb la nostra neboda fa la *mamà*.—«Quina neboda? Potser la senyora estrangera? —Justament, la senyoreta indiana—L'Oscar demostra gran interès per les Indies — «perquè molts principis curatius venen d'allà.» —

Darrera els símptomes de gestes i paraules que el noi va apuntant es veu armar-se una historieta. Al sortir l'Oscar promet pega-dolça al noi. Però darrera d'això risible s'hi congria una nuvolada.

Es a la llotgeta del jardí una tarda que la *mamà* del noi hi ha convidat a cafè la tia Elisa amb el seu marit; l'oncle Josep i la tia Teresa amb la seva

filla Rosa, que l'Oscar la mira amb bons ulls, segons s'il·lusionen ambdúes. La Agneta fa costat a la cosina Cora que serveix el cafè, riallera, ocell d'Indies; la *mamà* del noi satisfeta. El noi caçant símptomes. Escolteu-lo:

«La Cora ha preguntat al'oncle Josep, si pren el cafè lleuger o carregat.—M'agrada carregat — ha dit l'oncle Josep, fent la mitja rialla a la Cora. La tia Elisa que li enretira la taça, dient que no era bo pendre's el cafè tant calent. La *mamà* ha rigut i ha dit que devia voler que l'oncle Josep es torni més maco, que'l cafè fret hi fa tornar.»

La tia Elisa s'ha tornat vermella i ha dit que per ella ja ho és prou i pels altres tant se val. La Cora s'ha pensat que anava de per riure, perquè encara no coneix la tia Elisa, i, fent com qui renya amb el dit, ha preguntat si potser s'engelosiria de que'l marit se l'hi tornés més maco. La tia Elisa ha contestat que a Alemanya no hi ha de què estar gelós perquè les senyores són com cal. La *mamà* s'ha arreglat la cofia. Sempre que s'enfada ho fa. Però la Cora ha fet com qui no se'n adona i primer ha abocat a la tia Teresa i després s'ha acostat a la Rosa; però la Rosa ha posat depressa la mà sobre la taça i ha dit que'l pendria més tart i que ja es serviria ella mateixa.

Ha passat una estona que ningú enraonava. L'oncle Josep es passava la capsula del rapè per la mà, i la Rosa s'ha tret unes puntes de la bossa i vinga treballar amb una afició... i la tia Teresa feia canyamaç, i la tia Elisa amb les mans sobre'l ventre mirava per tots cantons. La Cora que s'asseu al costat de la Agneta i li fica una galeta a la boca, i han rigut totes dues. Però la tia Elisa ha mogut el cap i s'ha girat al'oncle Josep i després ha tornat a moure el cap. La Cora ha tocat la barbeta a la *mamà* i ha dit: *mamita* ¿que no prens cafè? Es veritable de les Indies.—I li ha fet un petó. La tia Elisa ha mogut el cap encara més fort, i la tia Teresa ha dit que ja era estrany que no li agradés el cafè, tanta afició que té a les Indies. Aleshores l'oncle Josep ha dit que

tenia de ser franc, que en sa vida havia pres un cafè tan bo. La tia Elisa se l'ha mirat i ha dit que si tingués més sou i no mirés tant el centim no els faltaria el seu bon cafè cada dia. La Cora ha fet una rialla amable a l'oncle i diu que si mai va a veure el seu *papà* a Bombay sabrà el que és el cafè bo. La tia Elisa s'ha tornat vermella altra vegada i ha dit que l'oncle Josep ja està en bon lloc a casa seva i no necessita anar-se'n.

I la tia Teresa anava fent que sí amb el cap i s'ha burxat les dents amb una agulla de fer mitja i després amb molta calma ha dit:—Bo és anar, però millor qui a casa s'està.—

L'oncle Josep no ha tornat resposta i ha ensumat un pols de rapè. I la Cora, com si res, que pregunta a la Rosa quina *labor* feia; i ella que sense aixecar els ulls li respon que feia un sobre-sofà. Allavors la Cora ha contestat que deu voler molta paciència el treballar una peça tant grossa i que potser seria més pràctic comprar-la feta a bon preu. La tia Teresa ha obert uns grans ulls cap a la tia Elisa i ha sospirat i després ha dit que a Alemanya les noies es tenen d'ocupar de coses útils, i que no sempre es tenen els diners a punt per comprar. La Cora s'ha sofocat una mica i ha dit que no sabia veure-hi la utilitat quan per tenir un sobre-sofà s'ha de passar mig any treballant. La tia Teresa ha començat a mirar malament, que és senyal d'ésser enujada. Ha dit que més útil és això que no pas que les noies estiguin desvagades.»

La *mamà* del noi intervé en defensa de la Cora, mentres que aquesta se'n va del braç de l'Agneta rient com un ocell. Allavors les dugues ties, vinga abocar càrrecs contra l'indianeta, que no té cap educació, que on s'és vist això de mirar-se els senyors d'aquella manera, i ficar-se amb el cafè que gasten o deixen de gastar, i girar el cervell a segons qui, que després troba poc tot lo de casa.—Ja em guardaré prou que la Rosa tingui gaires tractes amb aqueixa fantasma exòtica—diu la tia Teresa. I després, ¿què és això de riure a la cara a l'apotecari l'altre dia, que tota la vila

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i venes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

— Fàbriques: —

Goma i celuloide.—Font honrada, 3

Apòsits antisèptics.—Vilà Vilà, 89

— Botigues i magatzems: —

● Ronda de Sant Pere, 2.—Fontanella, 20 ●

— Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueries —

RON BACARDI

en va plena? Hi ha coses que passaran a Bombay si per cas, on les noies no porten cotilla, però aquí encara conservem la decència.

I la Rosa s'amaga darrera la *labor* com avergonyint-se de tenir una parenta que'ls fa abaixar la cara. En aquestes el noi descobreix que justament l'Oscar s'ha estat una bona estona darrera la valla del jardí, però ell no ha dit res perquè la tia Teresa enraonava i no està be interrompre les persones majors. A la *mamà* del noi li escapa dir que al dematí l'Oscar ha vingut de visita. El noi recreant-s'hi refereix que al'anar-se'n li ha promès pega dolça a canvi, d'explicar-li coses de la Cora. La Rosa bota i gira una taça, i enfunda la *labor* d'una revolada i la tia Teresa el mateix, i la tia Elisa al cap de poc s'emporta l'oncle Josep, tots plegats tractant la mare del noi d'armadora de complots, i augurant-li que la Cora li pagarà la sol·licitut amb algun disgust gros.

Tots els símptomes anotats i d'altres els caça el noi, que Ludwig Thoma figura com narrador en la novel·la, amb tal perspicàcia que seria un campió en el joc de la bona ullada proposat en anteriors articles. Aqueixes noveles de nois: «Tante Frieda», la que n'hem donat mostra, i «Lausbuben Geschichten» (1), em sembla, com aiximateix ho entengué el crític de la «Berliner Zeitung» que són per a llegides dels grans i no dels nois mateixos. I a mi em sembla més enllà, que serien perniciosos a alguns nois pel fet de fer-los creure posseïdors d'aquella falsa vivor que's menja tants nois. Però també em sembla que's podria pagar un bon sou per tenir a casa un mirall tant clar i un censor tant just i sense mala sang com el noi anotador de símptomes de la novel·la. Seria un metge de cambra per al caràcter.

LLàstima que en Ludwig Thoma que en aqueixes novel·les ha sabut ficar-se prodigiosament dins de la pell dels nois per a ensenyament d'homens, es trobi compromès a ésser menja-capellans quan en les planes del «Simplicissimus» es diu Peter Schlemil, com també és llàstima que un Tristany Bernard no s'hagi sabut estar en alguna novel·la seva (potser perquè París ho vol) d'instal·lar tal qual prostíbul en mig del parc seré de la seva literatura meravellosament plena de psicologia.

JOSEP LLEONART

(1, Albert Lange. München-S.)

L'exposició den Miquel Soldevila

Tu, boníssim barò, obejador insaciable i fervent admirador de tot gest d'audàcia acrobàtica equivocadament heròic, al trobar-te davant dels quadres den Soldevila, hauràs manifestat amb una ganyota simiesca que tota aquella pintura i tots aquells carbons allí exposats, francament, no t'acabaven de convèncer.

Com ens en dolem, i com en som tots entristits i acongoixats d'aquesta desplaent mostra teva! Ho presentia ja que les pintures den Soldevila no serien una festa per tu.

En volem saber el perquè de tot això? Doncs és fàcil d'ésser comprés. En Soldevila constitueix un cas de discreció artística. I és cosa ja vella que contrà la Discreció es presenta l'Audàcia. Però la Discreció ens arriba, per ventura nostra, més armada encara i més resistent sobretot.

De temps que's fa entorn nostre una guerra a mort a tot lo discret. Avui ja's parla poc de trencar motlles. Són ja quasi bé tots trencats, i la runa que amb els troços hem vist apilotar és ja imposant. El mal d'avui no són els motlles. Aquests aparells sien com es vulgui, ja apenes ens donen ocasió d'aixecar el peu. Han donat ja motiu a que algunes gents hagin fet amb ells una frase buida, que com ja és tòpic vulgar, un ja no s'hi fixa quan algú el desarrecona per relluir-lo un xic.

El mal d'avui és una febrosa inquietut que atormenta a alguns, i que no crec que sia precursora de res de bo ni de definitiu. I és que's funda aquesta inquietut en la més brava de les audàcies.

Aquestes audàcies quan les veiem acariciades per l'artista no són res més que una pura manera moltes voltes; i aquesta manera s'ensenyoreix i pretén ocupar el lloc que caldria per a l'estudi i la seria disciplina. I's torna allavors i sense dar-se'n compte a la més vergonyosa opressió del més odiós dels motlles, que és el talent incivilitzat i dissimulant sa torpitud i manca de tècnica amb un gest d'audàcia.

No's pot negar que tenim una Catalunya artística dotada de vigoroses i ben definitives personalitats en tota mena d'arts gràfiques i plàstiques, que afirmen l'existència d'una espiritualitat ben catalana i ben forta, encara que no prou precisa avui al dia.

Però el gest angulós de les audàcies pretén robar-nos encara la nostra atenció. Aquesta mena d'artistes divertidament transcendents arrogega una corrúa de gent que's proclama temible. La co-

rrúa aquesta és composta d'alguns aficionats posseïdors d'un paquetet d'exigències que's resumeixen en la paraula *audàcia*.

No's sent governada aquesta gent per cap programa ni preferència, i així veiem compartir ses admiracions incondicionals pels gustos, tendències i personalitats les més diverses.

Una altra prova d'això la tenim, i massa eloqüent per cert, amb el cas Clarà. Les llengües pertorbadores uniren ses lloances amb les altres que de boques discretes eixien. Però s'han adonat que havien anotat ells com una altra audàcia el que era producció conscient d'una personalitat madura i poderosa. I això ha estat prou per que comencessin a disgustar-los les obres del Mestre i no sapiguessin donar-se compte de que constitueix son art una de les més esforçades iniciatives que en camí del més pur classicisme puguin senyalar-se acàs en tot el món. Però totes aquestes insidies estigueu segurs que formen un dels més grossos capítols de la gloria den Clarà.

Tampoc els audaciosos podran apuntar en Soldevila en la seva llista dels predilectes. Desseguida sabran adonar-se de que no és son art un vulgar tanteig ni tampoc un exemple per il·lustració fàtua i erudita de qualsevol teoria. En Soldevila és un afortunat cas d'estabilitat artística, i si posseeix tota una estètica per norma, sab presentar-la en clàssica actitud. La Discreció ja és de si mateixa quelcom de molt clàssic i, per conseqüent, molt correcte també. No és amiga de violències ni d'audàcies de cap mena. Sab molt bé que's oculten en aquestes paraules una gran dolenteria, l'immoralitat i el truc artístic.

No voldria però en cap manera que tot fent l'elogi de la discreció; tot dient-vos l'amistat que té amb ella en Soldevila vinguessiu en temença de que això volgués dir apocament i significués en el nostre cas una exhibició d'art tímid i com neulit. No; precisament la Discreció apoia en això sa característica essencial, i és que sentint-se valerosa, sab amidar sa fortalesa clàssicament, sab retenir-se de les audàcies i de les turbonades que aquesta fatalitat, amiga dels debils i que és dita el Temperament, voldria promoure molt sovint.

La Discreció ve a ésser així com una germana de la Prudència i de la Temperança, germanes menors totes tres de la Limitació a la qui serveixen, honoren i fan chor en tots jorns i en tota hora.

Veieu sinó la col·lecció de retrats que

exposa en Soldevila. No són aquelles figures posades de qualsevol mode que hem vist tantes vegades, ni tampoc volen aparentar quadres de museu. Mireu quin aplom es necessita per això! I en quina posa més elegant, amb quina discreció es presenta l'artista! Hem de dir francament que en el genre del retrat no hi estavem acostumats els barcelonins a veure'l tant sobriament tractat. Perquè també pot caure's en l'anecdoticisme més pueril pretenint escarnir les obres dels museus. Aquest terme de discreció en que es posa en Soldevila ha ja estat intentat aquí. Hi ha un cert públic dotat de maneres serioses i graves que no s'ha avingut mai en veure's a ell o als seus representat de la manera que el llapiç impressionista i espontani del pintor volgués estampar-los. Ha exigit sempre aquesta mena de públic, no mancat d'un cert bon instint, que se'l representés d'una manera podríem dir-ne correcte. Però això ha estat ja explotat avui en dia i ens trobem en aquest punt amb un aspecte més de l'industrialisme.

Ja no cal parlar de quina manera ha caducat avui el retrat de visió espontània. Falta no més observar com aprofitant la tècnica retratista han vingut molts en trobar en els cartells un camp exprés per prodigar un excés de banalitat, o el que encara és pitjor, a vegades ens trobem que treballs que han estat fets com a retrat tenen tot l'aire d'un vulgar cartell.

Deixant apuntades aquestes tendències, es compendrà el punt de discreció on ha sabut situar-se en Soldevila.

Aquest esforç és extraordinàriament avalorat per la factura que és essencialment constructiva. En Soldevila cerca el volum, no la línia. Hi ha retrats que són arquitectònicament construïts i molts d'ells un arriba a trobar-los quasi esterilitzats i fins posseïts de certa grandiositat, i dotats d'una espurna més de singularitat que no presenta el model.

Sobresurt d'entre tota la col·lecció

iconogràfica un estudi a l'oli representant l'esposa del pintor Na Maria Pecanins de Soldevila. Crec, i sense temença d'ésser exagerat, que és un dels millors retrats que de temps s'hagin vist en nostres salons. Està la model reclinada en el llit on sofria l'impertinència del dolor. Ens dona amb aquest retrat en Soldevila una altra ocasió d'admirar el seu talent ben hàbil en resoldre les més escabroses dificultats. El dolor físic no va lograr del pintor el favor de quedar estampat amb tota sa punyent cruïssa. És un dolor raonat, domat i tot per un vesllum d'optimisme el que la pacienta sofreix allí.

La coloració d'aquest retrat és justa. El color no hi és posat per un inútil joc, sinó que traspua de la mateixa carn.

I diguem quatre paraules dels paisatges, encara que, per aquest aspecte no més, es caldria una bella pila de lletra.

L'estructura i el color tenen tots igualment el valor que'ls cal. En quant a colorista us haureu prou adonat que en Soldevila és un sensual del color. I jo puc dir-vos que pinta amb sol i que és amb suc de les mateixes fulles com han sigut pintades aquelles gegantines pinacles de Prat de Lluçanès. Fins sembla que tota l'olor del pi i del romaní llusanesos pugin envers nostre olfact quan contemplem algun quadre d'aquests.

En Soldevila és un sensual del color, però no deixa envilir-se per son enlluernament fascinator. El color ajuda l'artista a construir i per això mai el veureu complaent-se amb rebeigs ni tremolaments de llum. La lluita que davant d'un paisatge sosté el pintor amb la poètica temptació, no és per ésser dita aquí. Però el sentiment no'l guanya. En Soldevila primer que tot és pintor. Jo he sentit dir-li davant d'un contra-llum que oferien uns arbres, quina bellugosa alegria s'obrava allí dins. Però al pintar-los, l'artista subjuga el color i fa obeir-lo a que construeixi. Una lleugera sensació d'alegria es deixa allavors que

bategui entre les fulles—molt lleugera, però—i prou.

Per això notareu en aquests paisatges que semblen fets d'un gran infant. L'estructura primer que tot, una punta de malícia després, i prou.

Pel que vinc dient entendreu l'esforçada lluita que li cal al pintor haver de soportar. I no noteu en això un aspecte nou d'aquella Discreció i Limitació que són al pintor tant cares?

Hi ha algun d'aquests estudis que per raó del lloc, us apareixerà més segur i més construït. Em refereixo a la pomposa decoració que'ns ofereix el pintor amb les sumptuoses muntanyes de la vall de Gualba.

Altres estudis ens presenten reconets d'escassa extensió copiats a posta per que pugui ésser estudiada alguna bella agrupació d'arbres. Amb aquests és on precisament podrem estudiar quina sia la virtut estructuralista de Soldevila; perquè sentir-se constructor davant d'una gran muntanya no té res d'extranyar.

El que és notable en aquest sentit és l'estudi «sol de posta» a on podem veure resolt un grup d'arbres fins amb facilitat.

I d'igual manera com en aquest, trobareu en tots una relació corresponent i justa entre la factura i el color.

Jo estic cert que de vosaltres tots els que no sentiú admiració per les audàcies violents, i sabeu admirar la noblesa d'una lluita, trobareu presents en l'Exposició Soldevila, la Discreció i la Limitació que són d'aquest pintor tant amades.

J. M. DE PEDRALBES

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Institut d'Estudis catalans

NORMES ORTOGRÀFIQUES

Segona edició d'altres 10.000 exemplars * Número solt 10 cèntims

Grans rebaixes a centres polítics, escoles i altres entitats que treballen per a la difusió de la cultura catalana.

HIMNES HOMÈRICS:

traducció de Joan Maragall. 2.ª Edició. Preu: dues pessetes. Cap alabança millor que fer avinent al públic que la 1.ª edició de la gran obra pòstuma del mestre s'és acabada amb deu dies justos.

EVANGELIARI

compost per Mossèn Clascar. Un vol. en 8.ª de VIII—300 planes. És una obra magistral i clàssica que com cap altra fa glòria a l'autor. Rústega Ptes. 4, en tela inglesa Ptes. 5.

El nou malalt d'Europa

El zocant estat d'Àustria-Hongria

«Possiblement avui, probablement demà i amb certitud demà passat.» Vetaquí les paraules d'una de les autoritats més eminents en els afers de la Doble Monarquia, les quals presenten la qüestió de l'esquinçament de l'imperi governat pel moribunde Emperador Francesc Josep. El malalt de Constantinopla ha estat guarit de la seva malaltia mitjançant operacions dràstiques, i ja no és un perill immediat per Europa, esdevinguí el que vulguí en el que toca a les províncies Asiàtiques. En últimes Turquia no ha estat mai altra cosa, sinó un membre apart d'Europa. El nou malalt, però, és el centre de l'Europa continental, i la dissolució de l'Imperi Austríac no pot sinó rompre totes les condicions existents i destruir l'equilibri europeu de la manera més completa. Vetaquí el problema davant del qual es troba avui Europa. Es aqueixa condició de l'Imperi austríac lo que suscita els perills de la guerra Europea amb el plantejament de qüestions com la frontera Albanesa i el dret de Serbia de tenir una sortida al mar.

Àustria mai ha sigut un Estat, i, com Mazzini va dir «la seva ambició més alta sempre ha semblat ésser una administració» Sembla talment que els responsables de la política austríaca durant molts anys han clos voluntariament els ulls al fet, que l'Imperi austríac és un conglomerat de varies races, solament mantingudes juntes per la manca d'una atracció suficient de part de fora. Ja avui a Europa no existeixen més idees mig evals que les qui poden trobar-se a Viena i a Budapest — no precisament a Rússia. Després de Sadowa l'element germànic pogué dominar les altres races; avui les coses són molt diferents.

Si hi ha algun factor que s'acosti a ser un comú denominador de l'Imperi, és la Religió Catòlica, i la família de Hapsburg encara ha de convence's que cap Estat modern pot considerar la religió sola com un ferm fonament; això és més quan la religió té més regust d'Inquisicions que de les doctrines de Crist. Cegats per la llur follia la política de Viena i Budapest no ha tingut mai altra cura que treure tot poder de l'Estat de les mans de les demés races; i és un fet

curiós, que mentres Àustria ha evitat amb un gran èxit que Hongria esdevingués altra cosa que una província Austríaca, amb exèrcit separat i administració separada o hisenda separada, encara avui veiem el vell Emperador, i encara més el seu hereu, seguir els dictats de Budapest, sense recordar-se gens del fet que fer això és suscitar la ruina sobre les testes llurs, en un Imperi on els Germans i els Magiars formen la minoria, i on hi ha una sòlida massa d'Eslaus meridionals qui han estat constantment i continua perseguits, negant-se'ls aquells drets autonòmics que Viena amb tant de zel treballa per assegurar als selvatges albanesos.

Des del dia que Àustria va anexionar la Bosnia i Herzegovina, després del tractat de París, la política austríaca, en el que es refereix als Eslaus Meridionals, ha estat irremediament imprevisora pel benestar real de la Casa de Hapsburg. Avui Àustria està alarmada a causa de l'alçament de Serbia i l'efecte que ha produït als Serbis austríacs. No vol regonèixer de cap manera el fet, que cap precaució administrativa ni cap mida militar pot impedir amb el temps la aplegament de les races Serbies. No és pas exagerat de dir que l'acció d'Àustria referent a Serbia no és a causa de Dura-zzo, sinó a causa de Fiume.

Àustria pot existir solament si té pau i àdhuc aleshores el seu terme de vida com a gran potencia i com a reserva privada dels Hapsburg està subjecte a limitació. És una vaga constatació d'això, i al mateix temps una impossibilitat realment de permetre's constatar-ho, el que ha produït el present estat de coses a Viena durant la guerra. Abans de la guerra, quan els polítics de Viena i Budapest estaven convençuts, que Turquia venceria els aliats, res més entusiasta que els discursos que's feien en pro de Serbia i les seves amigues. Tant aviat, però, com al cap de set setmanes de guerra Turquia havia deixat d'existir, Àustria es va trobar sense cap política sense cap idea del que s'havia de fer, i amb una gran por de perills imminents per ella mateixa. El que és curiós, naturalment, és que un imperi tant surgit per tots cantons, pogués dictar i imposar la seva volun-

tat a les nacions realment sòlides d'Europa. Es sense cap dubte un anacronisme que els polítics mig evals inspirats per l'Arxiduc Ferrán poguessin més que les forces progressives d'altres països. Pot-ser la llur pràctica en decebre i explotar les races subjectes en els seus llaços els ha donat una traça meravellosa per enganyar i explotar altres potencies europees, els súbdits de les quals són de la mateixa raça que els diversos pobles qui estan sota les urpes d'Àustria. Els qui hi veuen clar a Hongria i a altres bandes de l'Imperi no's fan pas il·lusions sobre l'imminència del perill. Per exemple, el Comte Mailath, membre de la Casa dels Magnats i de la Delegació Hongaresa, diu:

Una Hongria unida, contrastant amb una Àustria desmembrant-se en varies nacionalitats, és la sola base segura per col·locar la monarquia dels Hapsburg en el rengle de les Grans Potencies. Solament una Hongria unida pot evitar la dissolució d'Àustria, conseqüència de l'avenç dels elements Eslaus. Si el manteniment de la monarquia Hapsburg interessa a Europa, aquest interès demana que Hongria s'oposi a uns moviments qui menaçarien la seva existència o el seu avenir.

O bé citant Lluís Kossuth:

...el poder creixent dels Eslaus necessita en absolut que els Germans renunciïn a la llur dominació actual. La situació d'Àustria pot enunciar-se en termes matemàtics. O ha de cedir la dominació Germànica o el Governament parlamentari.

La situació d'Àustria ha estat molt ben resumida per Mr. Sydney Brooks en el *World's Work*, Maig 1907:—

Àustria és avui el que Metternich va dir d'Itàlia i no amb tanta raó, no gaire més que una expressió geogràfica. Tres llaços, ja se'n tractarà més endavant, uneixen efectivament les seves discordants nacionalitats però per l'observador massa lleuger el país podria ben bé semblar en els darrers graus de descomposició. No hi ha res realment Àustria, cap interès austríac, cap llengua austríaca, ni literatura, ni patriotisme, ni estandart, ni civilització; res excepte l'Emperador i l'exèrcit i les baralles de galls del Parlament de que les races participen en comú. Els germànics formen per si mateixos una compacta unitat en l'Alta i en la Baixa Àustria i el Ducat de Salzburg. A la Bohèmia n'hi ha una respectable colònia al llarg dels tèrmins de Saxonia i Baviera, forts de més de dos milions, però sobrepujats pels Txecs en la proporció de tres a

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

Totes les tardes Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

cinc. Tots plegats, el nombre de súbdits parlant alemany ve a ésser un terç de la població total d'Austria—uns vuit mil·lions i mig entre vintiquatre mil·lions. Els Txecs a Bohèmia, Moràvia i Silesia arriben a cinc mil·lions. A Galitzia uns quatre mil·lions de polonesos conviuen amb la bagatel·la de més de tres mil·lions de Rutens. Un parell de mil·lions d'Eslovacs, Serbis i Croats estan escampats per Caríntia i Carniola, mentres que ben aprop d'un mil·lió d'italians habiten el Tirol.

Durant la guerra cada nacionalitat subjecta, amb l'excepció dels Polonesos, ha demostrat violentment la seva amistat i entusiasme pels aliats. Com a conseqüència, els Eslaus meridionals estan avui sota d'una dominació militar molt allunyada de l'autonomia o la llibertat en qualsevol forma. Tal estat de coses fa més ridícula l'arrogància i pretensions d'Austria i les seves amenaces de guerra. Ja fóra hora que Europa es comencés a enterar, per aquesta vegada i per totes, que ni Austria ni Hongria són estats liberals, que no són uns factors permanents dins la situació europea, i que en cap cas els Austriacs poden fer una guerra. Una política i una diplomàcia del segle divuit, poden posar una potència en estat d'espantar Europa, però no poden formar un exèrcit fort; i fins a part d'aquest fet, és molt dubtós si Austria pot comptar amb els seus soldats eslaus en una guerra contra Serbia per l'autonomia d'Albania, com sigui que l'exèrcit mai ha estat organitzat sobre una seriosa base.

El general Von Auffenberg, ministre qui fou de la guerra, descrivia en els termes més palesos el lamentable estat de les forces militars: «Els efectius en temps de pau de la nostra infanteria» deia «són més fluïxos que en qualsevolga altre exèrcit. Les nostres companyies en instrucció i les dels 4. arts batallons són tan febles que me'n dono vergonya d'anomenar-vos les. Es un escàndol, tota instrucció ha esdevingut impossible.

¡Refredat!

Es gairebé cometre un suïcidí el confiar en la quinina sola, el whiskey o certs *brevatges casolans* pel guariment dels refredats, tant generals ara a tota Espanya.—Ningú hauria de descuidar un refredat, perquè freqüentment degenera en pulmonia o influença, i de vegades en consumpció.—El resultat dels anomenats remeis de refredats es difícil de saber; el que es ben segur és que no hi ha refredat recent, crònic o agut, per molest i obstinat que siga, que no alleugin desseguida i no guareixin eficaçment en vintiquatre hores els PELLETS DEL DOCTOR MACKENZY.—Suspenden els estornuts, la mucositat del nas i el llagrimatge febril dels ulls. Aclaren el cap i esmenen tot aquell malestar del cos que produeixen els refredats. Tonifiquen l'organisme i eviten l'engua que causa al dormir, un refredat. Reblaneixen el pit, faciliten la expectoració i guareixen la tos.—Caixa, Pessetes 1'50.

Còm pot un capità instruir els seus hòmens, els seus oficials, els oficials de reserva? Còm pot mantenir la seva pròpia instrucció, quan no té sota les seves ordres pas més de tres o quatre dotzenes d'hòmens? Es una cosa absolutament impossible. Jo us diria que l'exèrcit mai ha estat en una situació tant llastimosa, que no podem tolerar més temps. El resultat dels esforços i el treball de moltes dècades està exposat a perdre's d'un moment a l'altre.»

Si deixem que la influència austriaca es sobreposi al bon sentit i al dret, aleshores sí que podrem ben bé creure que

ens hem escapat d'una guerra europea; ara per ara, però es va acostant el dia que amb la més forta de les convulsions d'Europa serà un fet complet el desmembrament de l'Imperi. Com més un considera la situació, més perillosa la veu des del punt de vista d'Austria, i la meravella de les meravelles és que aquesta decrepita sobrevivent de la magnificència dels Hapsburg i de l'antiquat reaccionisme, avui encara presumeix de dictar ses ordres a Europa i de ser obeïda per Europa.

(De «Review of Reviews»)

LA LLEI DE LES FORMES

(Acabament)

Sens dubte, la segona proposició, és la que sigui acceptada arreu del món. Els anglesos, els propis deixebles del ruskinisme, els intervinents en la «Saint George's Guild», els que sentiren aprop del mestre poeta l'agror del desengany i vegeren la buidor d'un isolament ple de devoció al seu entorn; els mateixos devots de la calma de la vida, enamorats del gest graciós de les filadores de Westmoreland, s'han posat a la feina de fer art a les màquines. I amb els primers productes de la seva obra, ha nascut decididament en el món, un art nou, que reclama per ell les formes apropiades: és l'Art democràtic.»

Devant del seu adveniment, s'imposen unes tècniques noves. Una mena de mecanisme ha de venir a regir en la concepció de les formes d'aquest art.

Les màquines demanen amb les tècniques que imposen, ordre i especialització. Els organismes socials constituïts entorn de les màquines, els contractes del treball, la producció entregada a les mans d'una massa anònima que s'ha de considerar amb unes qualitats i amb un talent determinat, obliguen a un regim del qual Lewis Day i Walter Crane han dictat els canons amb la cèlebre teoria de la repetició.

I cal seguir-los aquests canons per no sortir-nos dels termes de la Llei de Reialesa, car essent la màquina una necessitat dels nostres dies, ens allunyariem de la Llei, si no la declaréssim o volguéssim amagar-la, fent-li fer imitacions de coses fetes a mà.

El procediment d'elaboració, l'ofici ja hem dit el valor que tenia. No és l'ofici antic, doncs, el que té aquest valor, sinó l'«Ofici» simplement, i essent l'ofici de ara el de la màquina, cal aplicar-lo sense reserves i amb tot entusiasme, destruint així el desacord que hi ha actualment entre l'Art i la màquina, aquest desacord que fa que havent-hi màquines

i societat democràtica, l'art continuï essent una imitació mecànica de les obres antigues de l'Art Sumptuari, les formes de les quals, i el sentit de les quals, ni obeeixen al nostre moment, ni són per tant fetes amb els procediments que el moment imposa.

Si en algun instant la producció artística de les indústries ha tingut de menester una llei, certament, aquest és el moment actual. La intervenció de la màquina, en el seu grau més afinat de automatisme en la producció, reclama una ordenació especial dels elements ornamentals, en la qual, a l'ensem que sien resoltes les dificultats del mecanisme, se vingui a ennoblir el producte, acusant en ell tot el tecnicisme que, com sabem, a través de les centúries i en tots els pobles ha sigut una de les causes determinants del «caràcter», condició essencial de Bellesa.

Fins ara, com diem, les nostres màquines han reproduït composicions ornamentals, que en altres dies foren compostes per altres medis. Això que representa un innoble menyspreu dels resultats de bellesa que provenen de la franca declaració dels procediments tècnics, és, a l'ensem el transplantament de la art d'un altre temps, que per tant respon a un altre estat social, i que en conseqüència, no està en harmonia amb la nostra vida. Són les deixes d'un art sumptuari decorant les pobres parets dels nostres humils pisos de lloguer. Són riques composicions on se veu l'esplendor d'altres centúries rebaixat innoblement en sa qualitat, per ajustar-se als preus del mercat. Es simplement que amb la Revolució s'enderrocaren les aristocracies, i les democracies venedores, no podent crear el seu art propi, se vestiren amb la roba dels senyors caiguts, perpetuant-se la memòria de aquelles velles sumptuositats en mig de la nostra societat, havent guanyant l'e-

quilibrí de la possessió, no ha sabut equilibrar els esplendors de la vida dels qui tenien el poder acumulat.

Estudiant un xic aquestes causes de ordre social, que tenen una relació directa amb les coses d'art, resulta graciosíssim veure com l'aspiració dels qui enderrocaren l'aristocràcia sembla haver sigut, no la de produir un equilibri entre'ls homens, sinó la d'ocupar els llocs que ocuparen els vençuts. El triomf de la classe mitja no fou decisiu en el canvi de les coses d'Art, i en comptes de la naixença d'una nova aurora, damunt les runes dels palaus, hi florí el romanticisme, que ha perpetuat, fins a nosaltres, amb les seves elegies, les formes d'un art en desacord amb la nova vida que començà al triomfar les democràcies.

Hem entrat, doncs, per un costat a un nou estat social, però per altra banda, el romanticisme ha dificultat la franca evolució de les formes velles cap a les formes que necessàriament havien de pervenir del canvi social. Durant aquest espai de temps, l'art de totes les èpoques ha sigut reproduït.

I això ha persistit fins a aquests darrers temps, i en certes esferes socials persisteix encara com persisteix en alguns oficis determinats, i en realitat, no podem torbar-nos ni oblidar el valor de totes aquestes qüestions vives, si volem obeir a la Llei de les Formes. L'Art essent un producte de la realitat humana i no pas de coses exteriors a ella, (salvant el concepte humà-cristià, que «és» ja aquesta realitat), no deu perseguir les solucions, a l'albir, ni empendre els camins que millor li plaguin, sinó que al revés d'això deu supeditar-se als fets, posar-se en condició de «part» en aquesta festa de la vida, movent-se amb ella segons els moviments del centre que la regeix i produint com a conseqüència de aquests moviments, les formes.

Hem dit massa, equivocant el veritable sentit dels mots, que l'artista, era un ull obert de cara a l'espectacle del món; i l'hem aixecat dalt d'una penya massa alta, guarnint-li allí un observatori fantàstic, des del qual, més aprop dels aires genials, que de la terra plena, macisa i substanciosa, no pot apreuar la delícia de les intimes activitats i moviments de les coses, i més greu encare, no pot éssert part en elles, que és de la sola manera que'n podrà descobrir el sentit per revelar-lo.

Fent independent l'Art de la Vida, li hem llevades les arrels. Les vies de nodrició que'l pesqueren a través de totes les edats d'or que corresponen a les edats d'or de l'humanitat, són ara interrompudes. Volent-lo fer super-humà, li hem llevat la seva força, i sobretot, la

seva realitat positiva, i ara és com l'ànima en pena del Comte l'Arnau que corre d'ací d'allí a l'aventura, sense que tingui altre nort que l'anar rodant de un cantó a l'altre, ni altre fi que el d'un goç qui's vol mossegar la cúa.

L'Art, senyors, és una cosa palpable. Es com un cos amb vida que creix i es desenrotlla segons les lleis d'herència i les circumstàncies exteriors. No es cosa que s'inventi, no és el fruit d'una pensada, no neix d'una masturbació cerebral o espiritual, sinó d'un contacte real, positiu i amorós amb la realitat.

Es la vida a través del home, qui en l'esponjor de l'adoració s'amara del sentit d'ella i el trasmet als altres posant-hi l'artifici que no és més que l'element acusador d'aquest sentit.

Revelar: heus-aquí l'objecte de l'Art. Per això és forma, i per això en la forma que no hi ha revelació, no hi ha Art. Conseqüència d'això, és l'impossibilitat d'existència de l'Art sense la nodrició de la realitat palpitant de la vida; i aquesta no pot ésser produïda per medis d'artifici, sinó per contacte natural. Heus-aquí com dins d'una forma on no hi hagi substància viva, estructura, declaració de medis, demostració de calitats, d'esforços i d'equilibris, no hi ha vida possible, perquè no hi ha revelació.

El com negar des del nostre instant, que la vida moderna viu, empena pel progrés de les ciències físiques del segle XIX, plena època mecànica? Com desconeixent això, i com conexent-ho ens serà possible elevar a acte, una forma d'Art qualsevolga que estigui mancada del sentit revelador d'aquest fet?

¡Oh! no cal discutir molt per provar la raó de que tota desobediència a la Llei de les Formes porta aparellada la exacerbació i la mort. Els fets de tota la passada centúria ho canten massa clar, perquè are hagim d'endinçar-nos en raonaments que ocuparien més temps que tot el que portem empleat en parlar-vos. La superficialitat de l'Art de la Renaixença, també ens ho confirmaria amb la seva mort espantosa, quan en son llit d'agonia se contorsionava follament, flamejant-li els ulls i torçant-se-li les cames i caragolant els braços en aquella mala fi que'n diem Art barroc. Els grans nuclis de l'Art; la Grècia, l'Orient i el Nord d'Europa, correspo-

nents a les tres grans èpoques, del dintell, la cúpula i l'arc, així mateix vindrien amb tota la seva força exemplar a reforçar la fermesa positiva de la Llei, que és la capitulació de les raons naturals del univers, que neixen i funcionen per damunt dels homens; però que's fan visibles, no als contemplatius, sinó als actius. Així les gràcies de Déu se revelen sovint amb més clàrícia al ermità qui les veu a través de les petites coses humils de la terra, que al filòsof qui's llença en la vaguetat dels espais, afanyós de palpar els elements invisibles, lluny del món on tenen la llur gràcia encarnació.

Per això és en els fets i no en la raó dels fets, que és igual que dir, a baix i no a dalt, on hem d'anar a cercar els principis de la obediència. I els fets canten ara la cançó mecànica un xic torbada i desharmonica, perquè amb les notes novíssimes d'aquests dies, s'hi barregen els ecos de les cançons del passat. I el passat se'n sent ofès, perquè el valor de la Tradició no el trobem imitant el vell, sinó produït per lleis iguals a les que regiren la producció del passat.

Per això trobem en tota l'història de l'art, que en els productes de totes les grans èpoques s'hi estableix una germandat, i per obeir a una mateixa Llei, eterna i invariable, és més clàssica i té més semblança substancial amb el temple grec, la catedral de Barcelona, que l'edifici de la Llotja. L'intimitat de la forma helènica, obedient a la llei se complau més anant de bracet amb les ogives esforçades i amb els útils contrafort que amb les vanes, inútils i desventurades columnes de la Llotja de Mar, que tant plenes i perfectes, aguanten la pena de no fer esforç, i es cansen com l'aca de Don Diego qui va corre tot el dia i no's va moure de la Plaça Nova.

Per tot això la Tradició l'hem d'anar a buscar no en les formes passades, que són medis de revelació, com hem dit, sinó en la substància del revelat. Els pesos del dintell i el de l'ogiva podrien ésser iguals, però no l'estat de vida que va ajeure, l'un confiadament damunt de les columnes, i ompli d'energia l'altre per elevar-se amunt, fins a la volta.

I ara som en un temps que del nostre

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVELTATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

estat brollen noves fontanes; i és en l'aigua de ses canelles on hem de regar l'arbre de les nostres formes; l'arbre que és com la figura providencial de tot un procés de perfecció; de les arrels imperfectes i barbres a la soca més arrodonida i regular; de la soca a les branques majorment performades i cultes; i de la branca a la flor, que és l'estat de perfecció i de bellesa, en la qual tot el procés resumit se'ns és revelat i concretat en bella forma i gentil manera, dolça i perfumada, on les abelles cerquen en el seu calzer la mel dolcíssima, essència sublimada dels esforços secrets que puguen desde la terra fins al cor mateix de la seva gràcia.

Acceptem, doncs, els resultats de la màquina, com a un element natural. Posem-nos al davant de la realitat. Deixem que naixi d'elles l'esforç, car no perquè les arrels sien imperfectes, la flor al cim de branquilló més alt deixava de ser bella.

No, no l'amaguem la seva condició mecànica, com dessota les columnes sense esforç amaguem les formes veri-

tables de l'edifici neoclàssic. Deixeu que surti a fora, com sortiren els caps de viga del temple antic, i veureu com aquesta manca d'«esperit» que diem trobar en els seus productes, no existeix en efecte, i si sols quan com ara, desobeint la Llei de Reialesa, que mana a les coses ocupar sempre el seu lloc, i als membres complir el seu dever, l'obliguem a un esforç que no pot fer, que és aquest de fer-li copiar obres que són fetes de mà de l'home.

No l'obliguem a contorsions. Despuilem-la de revestiments. Ordenem-li sols allò que pot complir, i l'esperit de sa funció s'alçarà amb la gràcia de la columna, que aguanta la dolça càrrega de l'entaulament.

Ella obeeix a una llei eterna i invariable, i té el seu camí ben senyalat. Es a nosaltres que'ns toca governar-la, però acatant la llur natura. Així el Rei que vol l'harmonia i la pau en el seu reialme mana a quiscu sols allò que pot complir.

JOAQUÍM FOLCH I TORRES

La Política del mal champagne

Qui ho diria que els gabinets de govern espanyols són com la humanització d'una botella de Champagne, anç que de fonda de sisos!

Més així és! Són espumosos i sorollosos. Entra la nova botella, i a l'obrar-se el ministeri nou, a la fàbrica de la política, s'omple del suc espumós: se desprenen els gasos i quan el consumidor és cansat de miràrse-la, salta el tap un bon troç lluny: riu el país, s'alegra d'assaborir el viespumat que desapareix: el tap, el president, el cull el cambrer i el guarda. Servirà el dia de demà per comprimir altres gasos, per donar un altre salt potser més lluny.

Tap de botella més original que l'actual tap—Romanones, mai se'l havia vist.

Sense condicions per omplir el coll de la botella s'ha envoltat de trocets de suro, sobrants de l'ex-tap-Canalejas: bon goig que en tingui!

A casa la Política ompliren la botella del vi de sempre: promeses, qüestió catalana, qüestió religiosa, qüestió obreira, divisions internes...

Ell, el tap, cloqué tant fort, que els gasos mancats d'expansió, començaren a accionar.

Les promeses de lleis noves, de reformes, de canvi total de conducta i urba-

nitat polítiques lluiten desesperadament per sortir.

La qüestió catalana, empeny fort, més que mai per que el tap badi una esclatxa i esclatin per ella, tantes de coses!...

Mes el tap empeny també i més endins se fixa. Catalunya a dins se mou, movilitzades són ses forces: Corts a la segona quinzena de Març! crida potent i plena de vida i d'esperances.

Tap-Romanones fixa's més endins, apreta els gasos i deixa anar vells ferments: Montero Rios... el senat... el vell liberalisme...

Catalunya apretada crida més fort, parla més eloqüentment. El tap puja per la botella de mena alarmant, mes redobla les precaucions i al sentir-se mig-segur diu amb rialleta... de suro: paciència, fins a acaballes de Maig: ja vindrà l'hora: el rei va a París...

I Catalunya segueix remonent-se.

La qüestió religiosa s'agita potent, i del suro cauen partícules impregnades de mal sentit. Un pas fals donat en contra de mals fonaments, reviva el bull: se senten murmuris d'efervescència viva. El tap se sent insegur, mes té una dolça esperança; saltarà empès d'aquests gasos: mes no capeix, fiat de la seva porositat, que la conjuminació amb els altres que se desprenen seràn causa de la seva volada: potser del seu esmicament.

I així va la botella del gabinet, fins el dia que mancat de força el tap, i no fermat, seguint el costum de les botelles de champagne anirà a caure un troç enfora; i el vi s'escamparà damunt la taula i restarà inservible.

La comedia de sempre, i l'habitual perdua de temps que esdevé com la mania d'un boig.

Vindrà el cambrer i tornarà a tapar la botella, i no en trobarà altres, que tap-Maura i tap-Romanones.

El primer sembla que no entra al coll: és massa deforme en la seva irreducti-

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya—20 sucursals amb telèfon—Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia, Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previamente desinfectat. — NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fora.

bilitat d'home honrat que no comprèn.

Diuen si, gracias a Déu, l'altre, no servirà més que aquest tom...

Déu conservi la honradesa i l'orgull al primer, i respecte al segon, Déu faci ver el que hem dit.

Faltarà després que rompem la botella, que engegum les aixetes del mal vi, que vingui la nova política sana i ferma que no sigui la del mal champagne.

Faltarà que vingui aquella política que Catalunya cobeja, la que entengui dels veritables assumptes vitals, i sigui ferment de regeneració de tot ço que és vell i podrit.

Rompem en mil miques els vells envasos i alcem les copes del vi que no bull, que no pert l'aroma i el gust en contacte amb l'aire d'adulteraments i mixtificacions.

Laborin el vi i donin-lo a la patria els bons vinyaters que el conreen i el creuen sang de la llur.

No és la política soroll de taps i espumejar voluptuosos, que dona desordre i degradament: és el bon vi que's pot beure a les noces, frugal com el pa; que va als llavis dels nois ignocents; que encén la sang en revifalla esplèndida al que ha expremut els raïms.

Mirem amb rezel la boja borratxera que entre soroll passa la nit, i brindem amb el bon vi de casa nostra.

JOSEP M.ª RUÍZ MANENT

"URANIA"

Visible • Práctica • Sólida

Veieu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu

Agent general a Espanya **J. ROVIRA**

Cortés, 619.-BARCELONA.- (vora del Passeig de Gràcia)

La Setmana Política

Els elements regionalistes de Tarragona s'han acoblat en organització, i com ressò d'aquesta han enviat a la Lliga regionalista de Barcelona, el següent telegrama:

«La Lliga Regionalista de Tarragona, reunida en assemblea general amb ocasió de sa felicitat reconstitució, acordà per unanimitat adherir-se als actes de l'anunciada Diada Regionalista, en honor dels diputats provincials regionalistes electes i de la Mancomunitat; i a l'ensem es complau en reiterar la seva entusiasta i ferma compenetració amb les doctrines tant bellament sostingudes per la benemèrita Lliga Regionalista de Barcelona, a la obra patriòtica de la qual en pro de la causa catalana se proposa col·laborar amb totes ses forces.—President, Albafull—Secretari, Nadal.»

—El dia 28 del Març passat es compliren 21 anys que uns benemèrits patricis catalans aplegats en el Saló Consistorial de la històrica ciutat de Manresa, prengueren els acords coneguts amb el nom de Bases de Manresa.

Per celebrar aquesta data, la Lliga Regional i el Casal regionalista d'aquella ciutat feren onejar aquell dia la bandera de les quatre barres en sos respectius locals.

Els elements adherits a la «Unió Catalana» feren la commemoració de les Bases el diumenge, dia 30, amb un aplec a Sant Feliu de Llobregat, on no mancaren xarrosos discursos enlairant la personalitat de Catalunya, ni tampoc les típiques sardanes.

—Creiem obligat fer-nos ressò de l'efecte produït a Barcelona pel seguit d'errors i incongruències que eixiren de la boca dels oradors que a Madrid demanaren la centralització de les notaries. Ja és sabut que allí entre insults a un separatisme imaginari i les clàssiques bocanades de menyspreu pels «paños catalanes», hi ha hagut tot un senyor catedràtic de la Central, del Doctorat de la seva Facultat, qui ha dit que per parlar català n'hi ha prou amb parlar malament el castellà.

Vegin-se alguns dels comentaris que fa al famós miting «La Veu de Catalunya» en un editorial:

«La tentativa de miting comesa a Madrid per dos senyors que son notaris d'aquella vila, per dos altres senyors: l'un estudiant i l'altre catedràtic de la Universitat Central, per un micar desconegut i no sabem si per algun altre més, ha d'ésser un motiu de joia per a tots els qui lamentem la perdurança de la vella política.

Lo únic gros que ressortí d'aquest miting és el fracàs del centralisme. Sense públic,

sense ressò, sense que respongués a cap problema viu, a cap organisme respectable, vegetà en un plan de mediocritat que—fins per les al·lusions anti-canalejistes—s'esqueia dins l'actual ebullició romanonesca.

Entre les adhesions rebudes no hi figuren les de cap home eminent. Catalunya hi era representada per un nom desacreditat, per un d'aquells diputats republicans que abasseguen encara, amb el marquès de Marianao—l'únic «alter ego» den Romanones dintre el lliberalisme barceloní—alguns distriets de la «provincia» de Tarragona.

La mentalitat que hi gesticulava era de lo més migrat, de lo més reclosit de les penyes burocràtiques: ignorància absoluta del problema català o ibèric en general i del plet de les Notaries en particular; ausència completa d'ideal; intoleràncies, grolleries, atavismes concupiscències i males intencions, concentrats en una mira sectària, en un o.li instintiu contra Catalunya, en un separatisme digne del nostre menyspreu i de la reprovació de tots els qui aspiren a la reconstrucció d'una Espanya viva.

Aquella gent qui apel·la a argucies ignocents i perfídies com les d'improvisar agravis per aprofitar-se'n; aquella gent qui no's mira a pertorbar la pau dels esperits i l'harmonia de totes les regions espanyoles a canvi de nodrir amb un monopoli més la llur voracitat, són uns mals espanyols, que no mereixen els honors de la polèmica, sinó un senzill comentari volander. Volen personificar l'anti-catalanisme i no oposen a les nostres cap afirmació. Actuen de «Quijote» amb les seves retòriques i curen de les llepolies del presupost com un «Sancho Panza.»

Per aquella gent, Espanya no és el conjunt harmònic de totes les nacionalitats i regions ibèriques, sino una mena d'aeroplà burocràtic, que, com una llagosta immensa i assoladora, vola per sobre de totes elles, sense tenir hi altres moments de contacte que els de l'apat devastador.

Aquella gent ha apel·lat a armes de tan mala llei com les d'explotar l'amor propi de un ministre, les de ressucitar el record d'un incident per fer-ne tema de pertorbació, les de formular comparacions odioses entre les varies comarques i regions germanes, per contrapuntar-les. La llur actuació delata la mà que per dessota movia els putxinellis d'aquell miting guinyol, la mà qui procura congriar un nou bloc anti-català, aprofitant els residus passionals i fracassats que, poc o molt, subsisteixen com un gràvamen dintre cada partit.

Nosaltres els acusem de separatisme.»

La Setmana Cultural

Seguint la serie de conferències a l'Ateneu sobre literats catalans antics, en Massó Torrents disertà sobre en Cerverí de Girona. Per aquest treball fou posat a contribució el famós Cansoner de Saragoça, que és a l'Institut d'Estudis Catalans, i on figuren unes cent vint composicions del dit trobador. Després dels antecedents referents a l'època

i vida del poeta, tractà del llenguatge i formes poètiques amprades per en Cerverí, i es fixà en les al·lusions als personatges més coneguts del seu temps, especialment al Conquistador i altres reis i prínceps. La gran competència den Massó en qüestions bibliogràfiques i literàries feu la conferència amèssima.

Altra conferència fou donada per en Manuel de Montoliu sobre «el Pseudo-Febrer». Cap notícia es troba d'aquell Febrer poeta, fins al segle XV en la carta de Santillana.

Però aquesta es referia a Andreu Febrer, el traductor català de la «Divina comedia». Les notícies posteriors sobre d'un Febrer del segle XIII són filles d'una equivocació que sofrí el cronista Beuter al traslladar al poeta del segle XV dues centúries més endarrera. D'aquí va nàixer una confusió que ha durat fins al passat segle en la història literària.

Ressenyà el conferenciant les notícies suministrades pels bibliògrafs valencians, deduint que la primera aparició de les «Trovades» nobiliàries atribuïdes a Jaume Febrer deu fixar-se en l'últim terç del XVII.

La segona part del seu estudi versà sobre la data en que foren escrites. Exposà els diferents criteris empleats per a precisar la fins on sia possible. S'ocupà primer dels anacronismes nombrosos que's troben en l'obra, i després feu interessants deduccions dels coneixements que en Genealogia i Blàs demostra l'autor, massa avençats per a la època en que preté escriure.

La tasca del senyor Montoliu quedà interrompuda per manca de temps, i seguirà un altre dia.

—Al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria hi ha donat en Cambó una conferència sobre «Constitució de Societats Mercantils». Ademés de la explicació del text legal, el conferenciant el comparà amb els còdics estrangers, amb miras a la realitat pràctica no codificada, fixant el pensament cap a idealitats noves destina-

des a satisfer les necessitats creixents de la vida mercantil.

Com a resum de la part doctrinal de la conferència que per tant notable com fou, voldríem poder extractar degudament, en Cambó digué als joves dependents que potser amb ço que exposà truncava les seves il·lusions de formació de societats col·lectives amb els seus actuals superiors; i semblava com si volgués tancar-los les portes del canvi de posició social, mes no és pas així. Si a Catalunya les societats evolucionessin convertint-se en societats anònimes, se modificaria, digué, el vostre treball, neixerien en vosaltres aspiracions més altes; amb la vostra activitat i les vostres il·lusions podrieu arribar a ésser els directors de les innumbrables societats anònimes que's fundarien, al mateix temps que serien productors de riqueses més sòlides i més fecundes d'engrandiment i prosperitat.

Al mateix Centre A. de D. hi donà una notable conferència sobre «Dret marítim» don Josep Roig i Bergadá.

—Entre altres publicacions, s'han adherit a les Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans el «Butlletí del Centre Excursionista» i la «Revista de Girona».

La revista «Era buts dera Muntanyo», boletí de la «Escola dera Pireneos» es fressó de la publicació de les Normes, i diu: «De in maniero generalo, et catalan que parachera atan mes pres det prubença, del lengoducian e det gascun cumo l'escriuem acitan».

—En Valeri Serra i Boldú ha publicat en una impressió imitativa dels impresos antics els «Goigs de Nostra Senyora del Roser»

atribuïts a S. Vicens Ferrer, trets a llum en el Congrés de la Música Religiosa pel mestre Millet. Es d'aquest autor la transcripció musical que acompanya la lletra. En ses notes marginals diu el distingit folklorista Serra i Boldú:

«Aquests Goigs, que parlaren a cadascú de la edat d'itxosa, són un admirable monument arqueològic, que, tot demostrant la perfecció que havia assolit la nostra llengua en la Edat Mitjana, donen clara idea de sa bellesa literària, quan amb tanta integritat ens arriben, després de passar per boca de moltes generacions, una prova aquesta que no han resistit les nostres cançons populars plenes de variants, ni molts altres goigs del Roser».

—La «Schola Orpheonica» ha donat un concert dedicat als albergats de la Casa de Caritat, executant-se obres de Marcet, Borràs de Palau, Gounod, Esquerrà, Guanyabens, Morera, Töllner, Grieg, Thomas, Lassus, Haendel, Mendelssohn, Bocherini, Brahms i Wagner, algunes de les quals estigueren a càrrec de l'orquestra composta per alumnes de la casa, que dirigeix el mestre Bordas.

—Al Foment del Treball Nacional, el jove pianista Ezequiel Martín ha donat un concert, executant música de Couperin, Rameau, J. S. Bach, Saint-Saëns, C. F. M. Bach, Clementi, Mendelssohn, Schubert, Bourgault-Ducoudray, Lekeu i Martí Cristia.

—En la funció de comiat de la cantant catalana Maria Barrientos al Liceo, aquella cantà les Variacions de «L'ocellet» de Haendel, traduït el text en català per en Joaquim Pena, i la cançó popular catalana «Plany», que despertaren grans ovacions del públic

= Camiseria
i Corbateria

== Boqueria - 32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT ==

en CAMISES á MIDA

GRAN BARATURA

== de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertextuals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: RAMBLA de les FLORS -18-ent.º

VIUDA DE JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpids i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancias sanitaries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 toneladés i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports, salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA

MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —
Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat-Llorach